

Avaleht>Kohtuasja algatamine>Kus ja kuidas?>Millise riigi õigust kohaldada?

Millise riigi õigust kohaldada?

Rootsi

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Rahvusvahelist eraõigust reguleeritakse nüüd suures ulatuses ELi õigusaktidega. Rootsi selle valdkonna riigisiseseid õigusnormid on sätestatud seadustes ja kohtupraktikaga. Õigusaktidega on suures osas üle võetud rahvusvahelised konventsioonid, milles Rootsi on osaline. Peamised õigusnormid on siinkohal järgmised.

Abielu ja lapsed:

- abielu ja eestkostega seotud teatud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse (1904:26, lk 1) (*lagen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap*) (edaspidi „IÄL“) 3. peatüki paragrahvid 4 ja 6;
- abielu, lapsendamise ja eestkostega seotud teatud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva määruse (1931:429) (*förordningen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap*) (edaspidi „NÄF“) paragrahvid 9, 12 ja 13;
- lapsendamisega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse (2018:1289) (*lagen om adoption i internationella situationer*) paragrahv 3;
- isadusega seotud rahvusvahelisi küsimusi käsitleva seaduse (1985:367) (*lagen om internationella faderskapsfrågor*) (edaspidi „IFL“) paragrahvid 2, 3, 3a, 5, 5a, 6 ja 6a;
- nõukogu 24. juuni 2016. aasta määrus (EL) 2016/1103, millega rakendatakse tõhustatud koostööd kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise valdkonnas abieluvarežiiime käsitlevates asjades;
- nõukogu 24. juuni 2016. aasta määrus (EL) 2016/1104, millega rakendatakse tõhustatud koostööd kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise valdkonnas registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi käsitlevates asjades;
- abikaasade ja elukaaslaste varaliste suhetega seotud rahvusvahelisi küsimusi käsitlev seadus (2019:234) (*lagen om makars och sambors förmögenhetsförhållanden i internationella situationer*);
- 1996. aasta Haagi konventsiooni käsitleva seaduse (2012:318) (*lagen om 1996 års Haagkonvention*) paragrahv 1 ning vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitleva 19. oktoobri 1996. aasta Haagi konventsiooni (edaspidi „1996. aasta Haagi konventsioon“) artiklid 15–22;
- nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes (edaspidi „ülalpidamist käsitlev määrus“) artikkel 15 ning ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlev 2007. aasta Haagi protokoll.

Pärimine:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määruse (EL) nr 650/2012 (mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist) artiklid 20–38.

Lepingud ja ost-müük:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (edaspidi „Rooma I määrus“);
- käskveksleid käsitleva seaduse (1932:130) (*växellagen*) paragrahvid 79–87;
- tšekke käsitleva seaduse (1932:131) (*checklagen*) paragrahvid 58–65;
- kaupade müügi suhtes kohaldatavat õigust käsitlev seadus (1964:528) (*lagen om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker*) (edaspidi „IKL“);
- töökohal ühist otsusetegemist käsitleva seaduse (1976:580) (*lagen om medbestämmande i arbetslivet*) (edaspidi „MBL“) paragrahvid 25a, 31a ja 42a;
- teatavate kindlustuslepingute suhtes kohaldatavat õigust käsitlev seadus (1993:645) (*lagen om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal*);
- kaubandusliku meresõidu seadustiku (1994:1009) (*sjölagen*) 13. peatüki paragrahv 4 ja 14. peatüki paragrahv 2;
- tarbijalepinguid käsitleva seaduse (1994:1512) (*lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden*) paragrahv 14;
- tarbijate kaitset seoses puhkuseosakute ja pikaajaliste puhkusetoodetega käsitleva seaduse (2011:914) (*lagen om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt*) 1. peatüki paragrahv 4;
- kauglepinguid ja väljaspool ärruume sõlmitavaid lepinguid käsitleva seaduse (2005:59) (*lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler*) 3. peatüki paragrahv 14;
- tarbijamüügi seaduse (1990:932) (*konsumentköplagen*) paragrahv 48.

Kahju hüvitamine:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (edaspidi „Rooma II määrus“);
- liiklusõnnetusega tekitatud kahju käsitleva seaduse (1975:1410) (*trafikskadelagen*) paragrahvid 8, 14 ja 38;
- 9. veebruaril 1972. aastal Rootsi ja Norra vahel sõlmitud põhjapõtrade karjatamise konventsiooni käsitleva seaduse (1972:114) (*lagen med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning*) paragrahv 1;
- 19. veebruaril 1974. aastal Taani, Soome, Norra ja Rootsi vahel sõlmitud keskkonnakaitsekonventsiooni käsitleva seaduse (1974:268) (*lagen med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige*) paragrahv 1.

Maksejõuetuslane õigus:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määrus (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta (edaspidi „2015. aasta maksejõuetuse määrus“);
- Taanis, Soomes, Islandil või Norras asuva kinnisvaraga seotud pankrotijuhumeid reguleerivaid norme kehtestava seaduse (1934:67) (*lag med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge*) paragrahvid 1, 3 ja 5–8;
- Taanis, Soomes, Islandil või Norras esinevate pankrotijuhumite mõju käsitleva seaduse (1934:68) (*lag om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge*) paragrahvid 1, 4–9 ja 13;

- teises Põhjamaade riigis asuva varaga seotud pankrotti käsitleva seaduse (1981:6) (*lag om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land*) paragrahvid 1, 3–8 ja 12;
- teises Põhjamaade riigis ilmnenu pankroti mõju käsitleva seaduse (1981:7) *lag om verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land*) paragrahvid 1, 4–9, 13 ja 14.

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Rootsi on ühinenud järgmiste mitmepoolsete konventsioonidega, millega sätestatakse kohaldatavat õigust käsitlevad normid. Kuna Rootsi rakendab rahvusvaheliste lepingute suhtes dualistlikku lähenemisviisi, on need mitmepoolsed konventsioonid ka Rootsi siseriikliku õigusesse üle võetud. Vt eespool esitatud teavet.

Rahvasteliit

- 1930. aasta konventsioon käskvekslite ja lihtvekslitega seotud kollisiooninormide kohta;
- 1931. aasta konventsioon tšekkidega seotud kollisiooninormide kohta.

Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverents

- 1955. aasta konventsioon kaupade rahvusvahelise müügi suhtes kohaldatava õiguse kohta;
- 1961. aasta konventsioon testamendi vormiga seotud kollisiooninormide kohta;
- vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitlev 1996. aasta konventsioon;
- ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlev 2007. aasta Haagi protokoll.

Euroopa Liit

- *Lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse 1980. aasta konventsioon (17. detsembril 2009 või pärast seda sõlmitud lepingute jaoks asendati konventsioon Rooma I määrusega).*

Põhjamaade konventsioonid

- Taani, Soome, Islandi, Norra ja Rootsi vahel sõlmitud 1931. aasta konventsioon, milles sätestatakse abielu, lapsendamise ja eestkoste rahvusvahelise eraõiguse normid (viimati muudetud 2006. aasta muudatuste konventsiooniga);
- Rootsi, Taani, Soome, Islandi ja Norra vahel sõlmitud maksejõuetust käsitlev 1933. aasta konventsioon (edaspidi „Põhjamaade maksejõuetuse konventsioon“);
- Taani, Soome, Islandi, Norra ja Rootsi vahel sõlmitud pärimist, testamente ja pärandvara valitsemist käsitlev 1934. aasta konventsioon (viimati muudetud 2012. aasta muutmiskonventsiooniga);
- Taani, Soome, Norra ja Rootsi vahel sõlmitud 1974. aasta keskkonnakaitse konventsioon.

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Rootsi ja Norra vahel sõlmitud 1972. aasta põhjapõtrade karjatamise konventsioon (1972 års konvention mellan Sverige och Norge om renbetning).

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Üldjuhul peaksid kohtud lahendama kohaldatava õiguse küsimuse rahvusvahelise elemendiga asjades omal algatusel. Mitmete Rootsi rahvusvahelise eraõiguse normidega nähakse ette, et lepinguosaliste kohaldatava õiguse valikust tuleb lepinguga seotud küsimustes kinni pidada. Juhul kui vaidlus on lahendatav kohtuväliselt, on pooltel ka võimalik kohaldatava õiguse osas kokku leppida, kui vaidlust uurib kohus. Kui juhtum on seotud õigussuhtega, mille osas on Rootsi siseriikliku õigusega lubatud lepitamine, peaks Rootsi kohus ühehäälselt kinnitama, et kohaldatakse Rootsi õigust, tingimusel et juhtumil on seos Rootsiaga (vt uut seaduste arhiivi (NJA), 2017, lk 168).

2.2 Tagasisaade ja edasiviide

Rootsi rahvusvahelises eraõiguses üldiselt tagasisaadet ja edasiviidet ei tunnustata. Erandiks on siiski käskveksleid käsitleva seaduse paragrahvi 79 lõige 2 ja tšekke käsitleva seaduse paragrahvi 58 lõige 2, mis puudutavad välisriigi kodaniku õigust teha käskvekslite või tšekkidega seotud tehinguid. Põhjuseks on asjaolu, et kõnealused sätted põhinevad rahvusvahelistel konventsioonidel. Veel üks erand on sätestatud teises Põhjamaade riigis ilmnenu maksejõuetuse mõju käsitleva seaduse (1981:7) paragrahvi 9 lõikes 2. Abielu ja eestkoste teatud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva õigusakti (1904:26, lk 1) 1. peatüki paragrahvi 1 lõikes 7 tunnustatakse tagasisaadet ja edasiviidet ka seoses abielu ametliku kehtivusega.

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

Ühendava teguri muutumise mõju kohta üldnorme pole. Näiteks põhinevad Euroopa Liidu määrused abikaasade ja registreeritud partnerite vararežiimide kohta muutumise põhimõttel. See tähendab, et kohaldatavat õigust, mis on kindlaks määratud ühendava teguri alusel, mis eksisteeris abielu sõlmimisel või kooselu registreerimisel, muudetakse avalduse alusel ainult erandkorras Euroopa Liidu asjaomases määruuses sätestatud teatavatel tingimustel. Põhjamaades kohaldatakse abieluvararežiimide suhtes hoopis muutuvuse põhimõtet. See tähendab, et kui abikaasad ei ole kohaldatavat õigust valinud ja kui nad mõlemad on hiljem elanud muus Põhjamaa riigis ja elanud seal vähemalt kaks aastat, kohaldatakse hoopis selle riigi õigust. Kui aga mõlema abikaasa harilik viibimiskoht oli selles riigis juba varem nende abielu ajal või kui abikaasad on selle riigi kodanikud, kohaldatakse selle riigi õigust alates hetkest, mil nad valisid selle riigi elukohaks. Sarnane põhimõte kehtib ka kooselu kohta. (Vt abikaasade või elukaaslaste varalisi suhteid rahvusvahelistes olukordades käsitleva seaduse (2019:234) 3. peatüki paragrahv 9 või 5. peatüki paragrahv 6.)

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Rootsi rahvusvahelise eraõiguse üldpõhimõtteks peetakse seda, et välisriigi õiguse sätet ei tohiks kohaldada, kui selle kohaldamine oleks ilmselgelt vastuolus Rootsi õigussüsteemi põhialustega. Sellekohased sätted võivad sisalduda ka paljudes rahvusvahelise eraõiguse õigusaktides, kuid sellest ei saa järeldada, et avaliku korra piirangute kohaldamiseks on vaja toetuda seadustele. Väga vähestes kohtuotsustes on leitud, et välisriigi õigust ei saa kohaldada avaliku korraga seotud põhjendusel.

Üldiselt määratakse kohtusüsteemi siseselt kindlaks, millised Rootsi õigusnormid on rahvusvaheliselt siduvad.

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Kui kohus leiab, et kohaldada tuleks välisriigi õigust, kuid ta ei tunne selle sisu, on tal valida kahe võimaluse vahel. Ta võib ise asja uurida või taotleda poolelt vajaliku teabe esitamist. Teguviisi valitakse vastavalt selle otstarbekusele. Kui kohus uurib asja ise, võib ta pöörduda abi saamiseks justiitsministeeriumi poole. Üldiselt peaks kohtul olema aktiivsem roll vaidlustes, mida ei ole võimalik kohtuväliselt lahendada, samas kui vaidluste puhul, mille suhtes on võimalik jõuda kohtuvälise lahenduseni, võib kohus suurema osa uurimistööst delegerida pooltele endile.

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Rootsi on lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse 1980. aasta konventsiooni osalisriik. Mõnes valdkonnas on kollisioonipõhise valikuga seotud eraldi reeglid. Konventsioon asendati Rooma I määrusega, mis puudutas lepinguid, mis sõlmiti 17. detsembril 2009 või pärast seda.

Kaupade müügiga seotud lepinguid reguleeritakse kaupade müügi suhtes kohaldatavat õigust käsitleva õigusaktiga (1964:528), millega võetakse Rootsi õigusesse üle 1955. aasta Haagi konventsioon kaupade rahvusvahelise müügi suhtes kohaldatava õiguse kohta. Kõnealune õigusakt on Rooma I määruses sätestatud normide suhtes ülimuslik. See ei hõlma siiski tarbijalepinguid. Õigusakti paragrahvi 3 kohaselt võimaldatakse kohaldatav õigus kindlaks määrata ostja ja müüja omavahelisel kokkuleppel. Paragrahvis 4 on sätestatud, et kui pooled ei ole kohaldatavat õigust valinud, kohaldatakse müüja alalise asukoha riigi õigust. Kõnealusest reeglist tehakse erand, kui müüja on tellimuse vastu võtnud ostja asukohariigis, ning börsil või enampakkumisel tehtud ostude puhul. Rooma I määruse normide suhtes kehtib erand ka teatud **tarbijalepingute** korral. Tarbijate kaitsmiseks meelepärase õiguse valimise klauslite eest on sätestatud erinormid tarbijamüügi seaduse (1990:932) paragrahvis 48, tarbijalepingute seaduse (1994:1512) paragrahvis 14, tarbijate kaitset seoses puhkuseosakute ja pikaajaliste puhkusetoodetega käsitleva seaduse (2011:914) 1. peatüki paragrahvis 4 ning kaug- ja lävemüüki käsitleva seaduse (2005:59) 3. peatüki paragrahvis 14. Nende sätete kohaselt tuleb teatud tingimustel kohaldada Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi õigust, kui selle alusel pakutakse tarbijale paremat kaitset.

Käskveksleid käsitleva seaduse (1932:130) paragrahvides 79–87 ja tšekke käsitleva seaduse (1932:131) paragrahvides 58–65 on sätestatud **käskveksleid ja tšekke** puudutavad erinormid. Need põhinevad 1930. aasta Genfi konventsioonil käskvekslite ja lihtvekslitega seotud kollisiooninormide kohta ja 1931. aasta Genfi konventsioonil tšekkidega seotud kollisiooninormide kohta.

Mõningaid **kahjukindlustuslepinguid** reguleeritakse teatavate kindlustuslepingute suhtes kohaldatavat õigust käsitleva seadusega (1993:645).

3.2 Lepinguvälised kohustused

Lepinguväliste kohustuse suhtes kohaldatavat õigust reguleeritakse Rooma II määruse alusel.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Rootsi rahvusvahelises eraõiguses on isiku staatuse määramisel olnud tavapäraselt otsustav ühendav tegur tema kodakondsus. Praegu on aga esile kerkinud väga palju juhtumeid, kus kodakondsuse asemel on peamise ühendava tegurina kasutatud elukohta, mistõttu on küsitav, kas saab ikka öelda, et isiku staatuse määramiseks saab kasutada vaid ühte ühendavat tegurit. Rootsi rahvusvahelises eraõiguses määratakse isiku staatus kindlaks peamiselt isiku õigus- ja teovõime ning tema nime põhjal.

Abielu ja eestkostega seotud teatud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse (1904:26, lk 1) 1. peatüki paragrahvi 1 kohaselt tuleb Rootsi ametiasutuses **abieluvõime** põhimõtteliselt kindlaks teha vastavalt Rootsi õigusele, kui üks pooltest on Rootsi kodanik või kui tema alaline elukoht on Rootsis. Sarnaseid norme kohaldatakse Põhjamaade raamistikus ka teatavaid abielu, lapsendamise ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva määruse (1931:429) paragrahvi 1 kohaselt.

Abielu ja eestkostega seotud teatavaid rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse (1904:26, lk 1) 4. ja 5. peatükis ning abielu, lapsendamise ja eestkostega seotud teatavaid rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva määruse (1931:429) paragrahvides 14–21a on kehtestatud **eestkostet ja hooldust** käsitlevad erinormid.

Lepingute sõlmimise teovõime suhtes kohaldatava õiguse küsimust reguleeritakse osaliselt Rooma I määruse artikli 13 alusel. Käskvekslite või tšekkidega seotud lepingute sõlmimise teovõime suhtes kohaldatakse käskveksleid käsitleva seaduse paragrahvi 79 ja tšekke käsitleva seaduse paragrahvi 58. Kohtumenetluse seadustiku (*rättegångsbalken*) 11. peatüki paragrahvis 3 on sätestatud **menetlusõigus- ja teovõimet** puudutav erinorm, mille kohaselt välisriigi kodanik, kes enda koduriigis ei saa kohtumenetluses osaleda, võib seda Rootsis siiski teha, kui ta on Rootsi õiguse kohaselt teovõimeline. Rootsi rahvusvahelise eraõiguse kohaselt kuuluvad **nimega seotud küsimused** isikustaatuse valdkonda. See tähendab, et kui näiteks üks abikaasa võtab endale teise abikaasa nime, siis ei käsitata seda abielu õigusliku tagajärjena isiklikus sfääris. Isikunimede seaduse (2016:1013) (*lagen om personnamn*) paragrahvi 31 kohaselt ei kohaldata seda seadust Rootsi kodanike suhtes, kes on valinud elukohaks Taani, Norra või Soome; sellest saab *a contrario* järeldada, et seadust kohaldatakse muude Rootsi kodanike suhtes. Vastavalt paragrahvile 32 võib seadust kohaldada ka välisriikide kodanike suhtes, kes on valinud elukohaks Rootsi.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

Rootsi materiaalõiguses ei eristata **abielust ja väljaspool abielu sündinud lapsi** ning Rootsi rahvusvahelises eraõiguses puuduvad konkreetsed kollisiooninormid, mille alusel otsustatakse, kas laps on sündinud abielust või väljaspool abielu või kas lapse saab tagantjärele seaduslikuks tunnistada. Seoses **isaduse** tuvastamise suhtes kohaldatava õigusega kehtivad erinevad isaduse eeldamise ja kohtus tuvastamise õigusnormid. Isaduse eeldust reguleeritakse rahvusvaheliste isadusküsimuste õigusakti (1985:367) paragrahvi 2 alusel. Selles on sätestatud, et meest, kes on või on olnud abielu lapse emaga, käsitatakse lapse isana, kui see tuleneb selle riigi õigusest, millest sai lapse sündimisel lapse elukohariik, või kui selle õiguse kohaselt ei käsitata isana kedagi, kui see tuleneb selle riigi õigusest, mille kodanikuks laps sündimisel sai. Kui lapse sündimisel sai tema alaliseks elukohaks Rootsi, lahendatakse küsimus siiski alati kooskõlas Rootsi õigusega. Kui isadus tuleb tuvastada kohtus, kohaldab kohus tavaliselt selle riigi õigust, mis oli lapse alaliseks elukohaks esimese astme kohtu otsuse tegemise ajal.

Vastavalt **rahvusvahelist** lapsendamist käsitleva seaduse (2018:1289) paragrahvile 3 peab lapsendamistaotlust arutav Rootsi kohus kohaldama Rootsi õigust. Rootsis kehtival välisriigi lapsendamisotsusel on samasugune õiguslik tagajärg kui Rootsis tehtud lapsendamisotsusel.

Lapse ülalpidamise kohustuse suhtes kohaldatav õigus määratakse kindlaks ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitleva 2007. aasta Haagi protokolli kohaselt. Üldreeglina kohaldatakse ülalpidamiskohustuse suhtes lapse hariliku viibimiskoha riigi õigust. Kui isik, kes on selle õiguse kohaselt ülalpidamiskohustuslane, ei maksa lapsele elatist, kohaldatakse kohtu asukohariigi õigust. Kui isik, kes on kummagi õiguse kohaselt ülalpidamiskohustuslane, ei maksa lapsele elatist ja mõlemad pooled on sama riigi kodanikud, kohaldatakse nende kodakondsusriigi õigust.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

Abieluvõime kohta vt eespool punkt 3.3. Üldreeglina loetakse abielu **vormiliselt kehtivaks**, kui see on kehtiv abielu sõlmimise riigis; vt abielu ja eestkoste teatud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva õigusakti (1904:26, lk 1) 1. peatüki paragrahv 7.

Abielu õiguslikud tagajärjed võib jagada kahte peamisse kategooriasse: **isikliku eluga seotud tagajärjed ja abikaasade varaga seotud tagajärjed** (vt punkt 3.6 allpool). **Abielu peamine isikliku eluga seotud tagajärg seisneb selles, et abikaasadel on vastastikune kohustus teineteist üleval pidada. Rootsi rahvusvahelises eraõiguses ei peeta abielu õiguslikeks tagajärgedeks abikaasa pärimisõigust, teise abikaasa nime võtmist või kohustust pidada üleval teise abikaasa lapsi ning kohaldatava õiguse määravad kindlaks pärimist, isikunimesid jne käsitlevad kollisiooninormid.**

Abikaasa ülalpidamise kohustuse suhtes kohaldatav õigus määratakse kindlaks vastavalt ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlevale 2007. aasta Haagi protokolli. Üldreeglina kohaldatakse ülalpidamiskohustuse suhtes ülalpidamiskohustuslase alalise elukoha riigi õigust. Kui üks abikaasa on selle õiguse kohaldamise vastu ja abielu on tihedamalt seotud muu riigi õigusega (eelkõige abikaasade viimase ühise alalise elukoha riigi õigusega), kohaldatakse selle riigi õigust.

Abielulahutuse küsimuste suhtes on abielu ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse (1904:26, lk 1) 3. peatüki paragrahvi 4 lõikes 1 sätestatud, et Rootsi kohtutes tuleb kohaldada Rootsi õigust. Paragrahvi 4 lõikes 2 on ette nähtud erand, mida kohaldatakse juhul, kui mõlemad abikaasad on välisriigi kodanikud ja kumbki neist ei ole Rootsis alaliselt elanud vähemalt ühe aasta jooksul.

Rootsi materiaalõiguses ei ole **kooselu lõpetamist** ega **abielu kehtetuks tunnistamist** ette nähtud. Kooselu lõpetamise järgset vara jagamist reguleerivad normid on sätestatud abikaasade või elukaaslaste varalisi suhteid rahvusvahelistes olukordades käsitleva seaduse (2019:234) 2. peatüki paragrahvis 6 ja 3. peatüki paragrahvis 13.

3.6 Abieluvara

Abieluvarežiimide suhtes kohaldatava õigusega seotud küsimusi reguleeritakse nõukogu 24. juuni 2016. aasta määruse (EL) 2016/1103 (millega rakendatakse tõhustatud koostööd kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise valdkonnas abieluvarežiime käsitlevates asjades) III peatüki kohaselt. Registreeritud partnerite suhtes kehtivad sarnased normid on sätestatud nõukogu 24. juuni 2016. aasta määruse (EL) 2016/1104 (millega rakendatakse tõhustatud koostööd kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise valdkonnas registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi käsitlevates asjades) III peatükis. Euroopa Liidu määrusi täiendavad sätted kehtestatakse abikaasade või elukaaslaste varalisi suhteid rahvusvahelistes olukordades käsitleva seaduse (2019:234) 2. peatükis (vt muu hulgas 2. peatüki paragrahvid 4 ja 5).

Põhjamaades abieluvarežiimide suhtes kohaldatavat õigust käsitlevad erisätted on esitatud abikaasade või elukaaslaste varalisi suhteid rahvusvahelistes olukordades käsitleva seaduse (2019:234) 3. peatükis (vt muu hulgas 3. peatüki paragrahvid 8–11).

3.7 Testamendid ja pärimine

Testamendi ja pärimisega seoses kohaldatavaid kollisiooninorme reguleeritakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrusega (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist. Selles määruuses sätestatud kollisiooninorme kohaldatakse sõltumata sellest, kas rahvusvaheline seos on mõne liikmesriigi või muu riigiaga.

Testamendi vormilist kehtivust reguleerivad aga erisätted vastavalt rahvusvahelise pärimise seaduse (2015: 417) (*lagen om arv i internationella situationer*) (millega on Rootsi siseriikliku õigusesse üle võetud 1961. aasta Haagi konventsioon testamendi vormiga seotud kollisiooninormide kohta) 2. peatüki paragrahvile 3. Testamenti peetakse vormiliselt kehtivaks, kui see vastab testamendi koostamise riigi või selle riigi õiguse vorminõuetele, kus oli testaatori alaline elukoht või mille kodanik testaator oli testamendi koostamise või oma surma ajal. Kui testament on seotud kinnisvaraga, peetakse seda samuti vormiliselt kehtivaks, kui see vastab selle riigi õiguse vorminõuetele, kus kinnisvara asub. Sama kehtib ka testamendi tühistamise kohta. Kehtetuks tunnistamine tuleb samuti lugeda kehtivaks, kui see on kooskõlas õigusega, mille kohaselt on testament vormiliselt kehtiv.

3.8 Kinnisvara

Asjaõiguses kehtivad kollisiooninormid ainult teatavatel juhtudel, mis on seotud laevade, õhusõidukite, finantsinstrumentide ja õigusvastaselt kõrvaldatud kultuuriobjektidega, ning teatavaid olukordi reguleerivad Põhjamaade maksejõuetuse konventsioon ja maksejõuetuse määrus.

Näiteks vallas- ja kinnisvara müümise ja hüpoteegiga koormamise puhul määratakse õiguslikud tagajärjed kooskõlas selle riigi õigusega, kus vara müügi või hüpoteegi seadmise ajal asus. Selle õigusega määratakse kindlaks mis tahes omandiõiguste laad, kuidas omandiõigused tekivad ja lõpevad, millised on vorminõuded ja millised õigused tekivad omandiõigusest kolmandatele isikutele

Seoses välisriigi pandiõigusega on kohtupraktikas sedastatud, et kui müüja teadis pandiõiguse tekkimise ajal, et vara viiakse Rootsi (ja selle pandiõigus Rootsis ei kehti), oleks müüja pidanud kasutama panti, mis vastab Rootsi õiguse nõuetele. Lisaks ei tohiks välisriigi pandiõigusega kaasneda õiguslikku tagajärge, kui vara Rootsi toomisest on juba teatud aeg möödunud. Eeldatakse, et välisriigi võlausaldajal on olnud aega nõuda uue pandi seadmist või võlga sisse nõuda.

3.9 Maksejõuetus

2015. aasta maksejõuetusmäärusega kehtestatakse normid, millega reguleeritakse muude Euroopa Liidu liikmesriikide (välja arvatud Taani) suhtes kohaldatavat õigust.

Mis puudutab neid Põhjamaid, kelle suhtes 2015. aasta maksejõuetusmäärust ei kohaldata, siis nendele kehtivad kohaldatava õiguse osas eraldi sätted, mis põhinevad 1933. aasta Põhjamaade maksejõuetuse konventsioonil ja mis võeti Rootsi õigusesse üle 1981. aastal jõustunud õigusaktidega (Islandi suhtes kohaldatakse siiski varasemate 1934. aastast pärinevate õigusaktide sätteid). Põhjamaade maksejõuetuse konventsiooni üldpõhimõte seisneb selles, et osalisriigis (riik, kus maksejõuetusmenetlust ellu viiakse) algatatud maksejõuetusmenetlus hõlmab ka seda võlgniku vara, mis asub teises osalisriigis. Selliseid küsimusi nagu võlgniku õigus kontrollida oma vara ja pankrotivara hulka arvatav vara reguleeritakse üldiselt selle riigi õigusega, kus maksejõuetusmenetlus toimub.

Suurt osa Rootsi rahvusvahelisest maksejõuetusõigusest ei ole seadustes käsitletud, kui välja arvata eelnevalt nimetatud normid. Põhiline eeldus on see, et kohaldada tuleb selle riigi õigust, kus maksejõuetusmenetlust ellu viiakse (*lex fori concursus*). Muu hulgas tähendab see, et Rootsis ilmnenu maksejõuetuse korral kohaldatakse nii menetluse enda kui ka kõigi muude maksejõuetusõigusega seotud küsimuste suhtes Rootsi õigust.

Viimati uuendatud: 29/03/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.